

יונתן כרמון האיש והיצירה

מתוך ההמלצה לקבלת פרס ישראל

ולהופיע עם להקת "הראל" של הפלמ"ח, שהייתה להקת מחול עממית. יונתן לא וויתר על פיתוח הצד המקצועי, הוא התאמן והיה חלק מלהקת הבלט הישראלי של **גרטרוד קראוס**, השתתף במופעים של האופרה הישראלית וברביעייה הקאמרית של **נעמי אלסקובסקי**.

מאמצע שנות ה-50 הקים יונתן להקות מחול ברחבי הארץ, אותן ניהל ולהן חיבר כוריאוגרפיות, כולן ברוח הזמן והמקום. יצירתו הינה יחידה ומיוחדת, יש בה כיוון עממי ממנו בנה קווים אומנותיים, בתבונה, בכישרון, בדמיון וביצירתיות, כשהוא משלב בתנועה סיפור המומחש עם כל צעד ותנועה. הריקודים שלו שופעים אנרגיה סוחפת, מתפרצת, המשתמשת במרחב, מדביקה ומלהיבה את הרוקדים והצופים גם יחד.

הלהקות של כרמון היו רבות ומשובחות: להקת "עלומים" של הגדנ"ע בפתח תקווה, להקת "הפועל תל אביב", להקת "הסטודנטים של ירושלים" ו"הלהקה המרכזית של ההסתדרות" (שהפכה ל"להקת כרמון").

כבר ב"פסטיבל דליה", הרביעי ב-1958, הופיע הלהקה המרכזית של ההסתדרות בכוריאוגרפיה של **יונתן כרמון**, והיוותה גולת הכותרת של הפסטיבל. כבר אז

יונתן כרמון נולד בבוקרשט, רומניה, בשנת 1931 בשם **יונלו קלמן**, להוריו **מרצ'לו וסיבליה קלמן**. בהיותו בן 13 נלקחו הוריו למחנות העבודה והוא הצליח להימלט מציפורני הנאצים ברכבת ההצלה של קסטנר.

ב-1944 עלה לארץ עם "עליית הנוער" ועבר ללמוד חקלאות ב"משק הפועלות בתל אביב", ואחר כך ב"עיינות", שם התמחה ברפתנות.

חיוו שזורים בהיסטוריה של ארץ ישראל: ההתיישבות העובדת, הפלמ"ח, פסטיבל "דליה", הקמת להקות מחול ישראליות עממיות, ייצוג ברחבי העולם, הפקת אירועים היסטוריים לאורך השנים, מ-1944 והשתתפות בהם.

יונתן הוזמן לביים ולנהל אומנותית חגי טבע וחגים אחרים בהתיישבות העובדת: בשער הנגב, צרעה, שובל, ניר בנים, רמת השופט, פלמחים. מופעים אלה היו דוגמה ומופת, בהיותם מבטאים את הרוח החלוצית, שאפיינה כל כך את ראשית ההתיישבות בארץ, והיוותה מקור לחיקוי במשך שנים רבות. החגים בארץ התהדרו במחול העממי כמקור לביטוי ישראלי אותנטי.

פעולותיו של יונתן כרמון בשנות החמישים:

יצר כוריאוגרפיה למופע, בבימויו של **פיטר פריי** לחנוכת המוביל הארצי בראש העין.

הופיע כסולן בגדוד הפורצים ויצר כוריאוגרפיה ללהקת "הראל" של הפלמ"ח בהדרכתה של **רבקה שטורמן**.

בצה"ל שירת בגדוד התותחנים, אך המשיך לרקוד

אלון שמידט
רקדן ומנהל להקת
כרמון

לו **ברונו קוקטריקס** לנהל אמנותית את אולימפיה, תפקיד בו כיהן משך שנים אחדות ואף דאג לחשוף על במה זו את מיטב אמני ישראל.

במופעים לקחו חלק מיטב האמנים הוותיקים בארץ, ובהם השתלבו והתגלו גם "כוכבים" חדשים.

מתחילת שנות ה-60 ועד לסוף שנות ה-80 להקות כרמון לדורותיהן ייצגו את ישראל על מיטב הבמות בעולם: הלהקות הופיעו באולימפיה בפאריז, ברחבי אירופה, בברודווי בניו יורק וברחבי ארה"ב, בדרום ובמרכז אמריקה ובדרום אפריקה. המופעים זכו להצלחה רבה והועלו על הבמות לתקופות ארוכות.

בשנים 1971-1974 ביים יונתן כרמון מחזות זמר מהוויו הארץ. במחזות אלה השתמש יונתן בכוריאוגרפיות הייחודיות שלו שנשאבו מהמחול העממי. במחזות אלה נחשפה ישראל היפה על בעיותיה והאקטואליה שלה. ההצלחה הייתה עצומה. הקהל הצביע ברגליים, האולמות היו מלאים עד אפס מקום.

בתחילת שנות ה-80 הקים כרמון את "להקת ירושלים", אותה ניהל 3 שנים והעלה איתה שלוש תכניות ואת המחזמר "דוד" - אופרה תנ"כית שהוצגה בברית הסולטן בירושלים.

יונתן כרמון המשיך לעסוק בפעילויות בהן הוא מאמין:

- ביים בארץ מופעים בהם לוקחים חלק אמנים שונים ולהקות מחול הפועלות בארץ. ביניהם המופע "שורשים" 1983 - כנס עולמי של יוצאי צפון אפריקה שהתקיים באצטדיון בלומפילד.
- "ירושלים תמיד" - 1991 מופע הוקרה לירושלים לרגל חגיגות העצמאות באצטדיון האוניברסיטה בירושלים.
- הקים להקות מחול ישראלי עממי ליהודים בקהילות ברחבי העולם, כחלק מתכנית לקירובם לארץ ולתרבות הישראלית.

ניתן היה להבחין בכישרונו הבולט של כרמון כיוצר ייחודי המשלב אמנות, מקצועיות, תיאטרליות ועממיות, ובכל אלו שזורה מהותו של הריקוד הארץ ישראלי של הימים ההם, שעודו רלוונטי כל כך ומרגש גם כיום.

הלהקה נחשבה לשגרירת התרבות הטובה ביותר של ישראל באותם ימים:

1958 - במבחנים ארציים (ראה כתבתו של **איתמר צוקרמן** בגיליון זה) בחר **אד סאליבן** הנודע בלהקת כרמון כדי שתופיע בתכנית הטלוויזיה היוקרתית שלו. כך יוצאת הלהקה לסיבוב הופעות ארוך ומקיף מטעם הקונגרס הציוני.

מופעים אלה בארה"ב, פתחו ליונתן את הדלת להופעות באולמות היוקרה של ברודווי, הרדיו סיטי, תיאטרון פאלאס, וולנטין ועוד.

הלהקה המשיכה להופיע ברחבי העולם כשגרירת ישראל, כאשר את השירים ללהקה עיבד **גיל אלדמע**, זוכה פרס ישראל לזמר עברי לשנת 2004, שגם ניהל את התזמורת. מספר תקליטים הופקו כחלק מעבודתם המשותפת של **גיל ויונתן**, תקליטים שהפכו לנכס צאן ברזל ופורצי דרך בזמר הישראלי.

עם סיום מסע ההופעות בחו"ל, חזרה הלהקה לארץ והופיעה במשך שנה במועדון "תרנגול הזהב".

מנהל תיאטרון "אולימפיה" בפאריז, הזמין מופע ישראלי של להקת כרמון. למעלה משלושה חודשים הופיעה הלהקה על במת אולימפיה מדי ערב ללא הפסקה. בעקבות הצלחות המופעים שהעלה כרמון באולם "אולימפיה" בפאריז, הציע

מנהל תיאטרון "אולימפיה" בפאריז, הזמין מופע ישראלי של להקת כרמון. למעלה משלושה חודשים הופיעה הלהקה על במת אולימפיה מדי ערב ללא הפסקה. בעקבות הצלחות המופעים שהעלה כרמון באולם "אולימפיה" בפאריז, הציע

להקת כרמון באולימפיה

יונתן מקבל את אות התרבות הצרפתי מברונו קוקטריקס

- שני המופעים: "געגועים לארץ ישראל היפה", ו"ללכת שבי אחרייך" הוצגו ברחבי הארץ.
- השתתפה באופרה "אותלו" שהועלתה בקיסריה.
- במשך שנות עבודתו היה כרמון לאחת הדמויות הבולטות בתרבות הישראלית. יצר סגנון מחול ישראלי ייחודי משלו, גידל דורות של רקדנים וכוריאוגרפים, עבד בשיתוף פעולה עם מוסיקאים ישראלים ואמנים שצמחו בתוך התרבות וההוויה הישראלית, מהעליות השונות ועד היום, הביא את דבר ישראל לעולם הרחב ובכך הטביע את חותמו על התרבות והמחול הישראליים, וניתב את דרכה מאמנות עממית לאמנות מקצועית וסוחפת.

יוסף ואחיו

מיצירותיו שהפכו לנכסי צאן ברזל:

- "הבה נצא במחול", "שיבולת בשדה", "ימין ושמאל", "הרועה הקטנה", "ריקוד הדייגים", "חתונה חסידית", "רחביה של אז", "ארבע עונות", "גוזו ליי", "בגנזי תימן", "מגש הכסף", "אש בהרים", "דוד", "יוסף ואחיו" ועוד.

מחזות הזמר שביים:

- "The New Hall of Israel Music"
- "The Grand Music of Israel"
- "To Live Another Summer To Pass Another Winter"
- האופרה "דוד".

מיטב אמני ישראל שעברו תחת שרביטו:

- הזמרים: **שושנה דמארי ז"ל, יפה ירקוני ז"ל, מייק ברנט ז"ל, אריק לביא ז"ל, בועז שרעבי, אילן ואילנית, רן ונמה, ריקי גל, רבקה רז** ועוד.

- הכותבים ואנשי המוסיקה עמם עבד: **חיים חפר, אהוד מנור ז"ל, נעמי שמר ז"ל, סשה ארגוב ז"ל, יצחק גרציאני ז"ל, דוד קריבושה, גיל אלדמע ז"ל** ועוד.

בשנת 1988 יזם **יונתן כרמון** את "פסטיבל מחול כרמיאל" והיה מנהלו האמנותי במשך תריסר שנים. יונתן יצר פסטיבל ייחודי מסוגו בעולם, בעודו מתבסס על המחול העממי, אבל כזה החושף את הרוקדים והצופים לסוגי מחול שונים: בלט מודרני, קלאסי, ג'אז, אתני ואחרים.

חזונו של יונתן כרמון, יצירתיותו, מקצועיותו, היותו חסר פשרות, התוו את אופיו של פסטיבל כרמיאל וגרמו לו להיות מוקד משיכה המוני ואחד מהפסטיבלים החשובים ביותר במדינת ישראל.

באמצע שנות ה-90 הקים יונתן את "עמותת כרמון" (לשעבר עמותת עמ"י) לצד הלהקה הקים קתדרה, שמטרתה לעודד כישרונות מהשכונות ומעיירות פיתוח, ולהכשיר דור של כוריאוגרפים צעירים.

ממופעיה של להקת כרמון:

- ייצגה את ישראל בליסבון במסגרת ה-EXPO בשליחות משרד החוץ, במופע "מחול לחמישים שנות המדינה".

**חיוו שזורים
בהיסטוריה של
ארץ ישראל:
ההתיישבות
העובדת,
הפלמ"ח,
פסטיבל
"דליה", הקמת
להקות מחול
ישראליות
עממיות, ייצוג
ברחבי העולם**

יונתן כרמון עם רבקה שטורמן

חזרות לכרמיאל

קולאז' תוכניות ותמונות מה-Grand Music Hall Of-Israel 1967

כבר אז ניתן היה להבחין בכישרונו הבולט של כרמון כיוצר ייחודי המשלב אמנות, מקצועיות, תיאטרליות ועממיות, ובכל אלו שזורה מהותו של הריקוד הארץ ישראלי של הימים ההם, שעודו רלוונטי כל כך ומרגש גם היום

פרסים ואותות כבוד:

- אות הוקרה מעמותת "ישראל היפה".
- אזרח כבוד של העיר כרמיאל.
- יקיר עיריית ירושלים למחול.
- אות הצטיינות ממשלת צרפת על תרומתו לתרבות הצרפתית.
- מפתח העיר בריסל.
- מפתח העיר לוס אנג'לס.
- פרס שרת החינוך לשנת 2005 על מפעל חיים בתחום המחול.
- פרס לנדאו לאומנויות הבמה 2008.
- פרס אמי 2016
- פרס ע"ש אריק איינשטיין לאמנים ותיקים 2016.

